

Helft van de gemeentelijke uitgaven in 2005 door top-25

G. Batenburg, P.N.J. Tesselaar

Verklaring der tekens

.	=	gegevens ontbreken
*	=	voorlopig cijfer
x	=	geheim
—	=	nihil
—	=	(indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	=	het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	=	een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2006–2007	=	2006 tot en met 2007
2006/2007	=	het gemiddelde over de jaren 2006 tot en met 2007
2006/'07	=	oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz. beginnend in 2006 en eindigend in 2007
2004/'05–2006/'07	=	boekjaar enz., 2004/'05 tot en met 2006/'07

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek - Facilitair bedrijf

Inlichtingen

Tel.: (088) 570 70 70
Fax: (070) 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax: (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 2007.
Verveelvoudiging is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

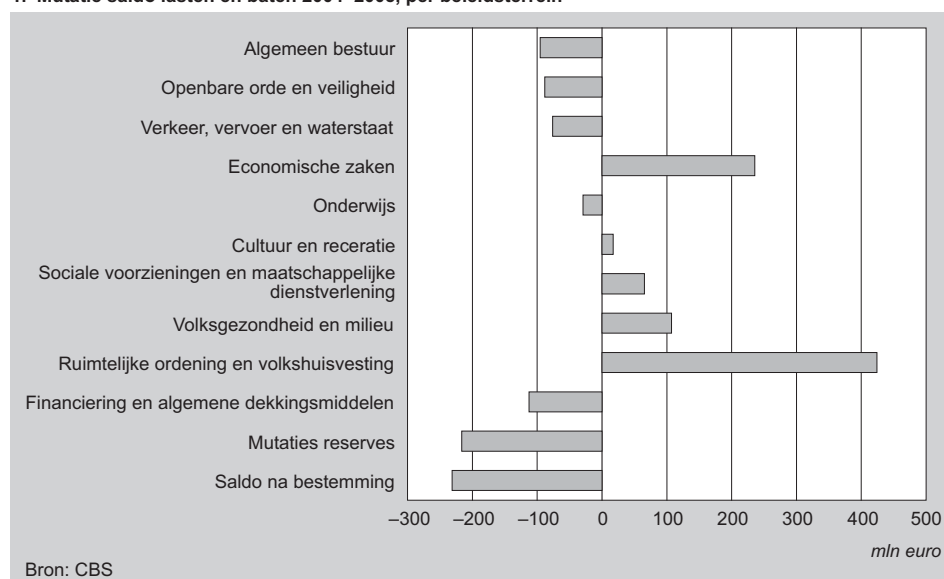
In 2005 bedragen de uitgaven van de gemeenten 56,2 miljard euro, 6 procent meer dan in 2004. Dit blijkt uit de jaarrekeningen 2005. Ruim de helft van het budget wordt uitgegeven door de top-25, de gemeenten met 100 000 of meer inwoners.

In 2005 is 56,2 miljard euro aan gemeentelijke lasten en baten gerealiseerd. Dit is ruim 3 miljard euro meer dan in 2004. Vooral het saldo van de beleidsterreinen 'Economische zaken' en 'Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting' blijkt fors te zijn verbeterd. Voor het beleidsveld 'Economische zaken' wordt dit vooral veroorzaakt doordat een aantal gemeenten in 2005 hun aandelen in nutsbedrijven heeft verkocht. Voor de groei bij het beleidsveld 'Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting' zijn meerdere oorzaken aan te wijzen. Zo heeft de bouwgrondexploitatie meer opgeleverd, zijn de opbrengsten van de woningexploitatie fors gestegen en hebben de leges bouwvergunningen meer opgebracht.

Tabel 1
Gerealiseerde gemeentelijke lasten en baten per beleidsterrein, 2005

	Lasten	Baten	Saldo
<i>mln euro</i>			
Algemeen bestuur (AB)	2 781	508	-2 274
Openbare orde en veiligheid (OOV)	1 272	219	-1 053
Verkeer, vervoer en waterstaat (VWV)	4 684	2 305	-2 380
Economische zaken (EZ)	728	940	212
Onderwijs (OND)	5 279	3 396	-1 883
Cultuur en recreatie (CR)	4 332	867	-3 466
Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening (SVMD)	12 347	8 572	-3 775
Volksgezondheid en milieu (VM)	4 409	3 653	-756
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting (ROV)	9 085	9 132	48
Financiering en algemene dekkingsmiddelen (FAD)	3 975	20 447	16 472
Totaal lasten en baten	48 891	50 038	1 147
Mutaties reserves	6 041	5 711	-330
Saldo na bestemming	1 266	450	-816
Totaal na bestemming	56 199	56 199	0

1. Mutatie saldo lasten en baten 2004–2005, per beleidsterrein

Lasten gemeentelijk takenpakket vooral voor rekening top-25

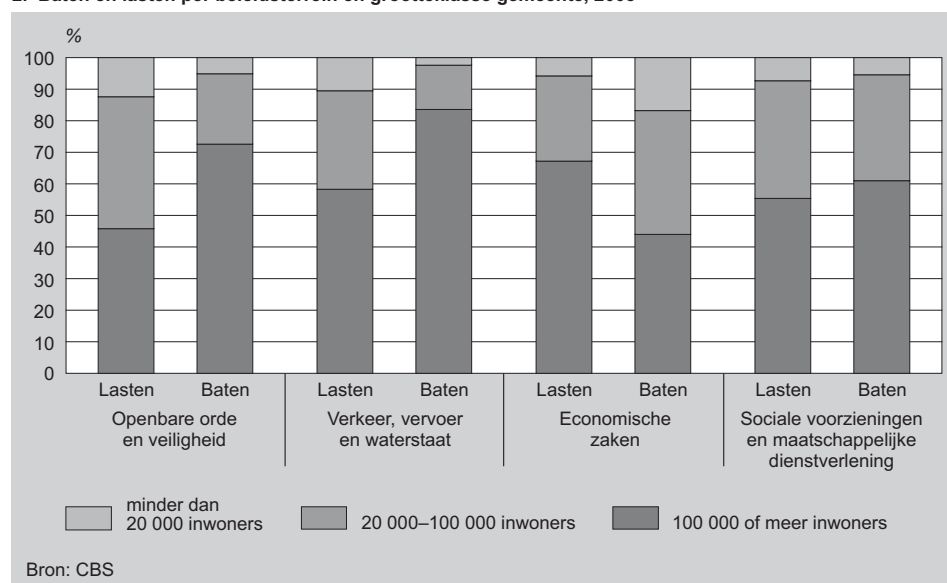
In 2005 bedragen de lasten van de 25 grote gemeenten 28,5 miljard euro. Dit is ruim de helft van de totale gemeentelijke lasten. De middelgrote gemeenten besteden 21,7 miljard euro (39 procent). Het aandeel van de 223 kleine gemeenten is met 6,1 miljard euro (11 procent) opvallend klein.

Tabel 2
Aandeel gemeentelijke lasten per grootteklasse, 2005

	Aantal		Lasten	
	gemeenten	inwoners	mln euro	aandeel (%)
Groot (100 000 en meer inwoners)	25	5 116 274	28 461	51
Middelgroot (20 000 tot 100 000 inwoners)	219	8 445 746	21 686	39
Klein (minder dan 20 000 inwoners)	223	2 743 506	6 051	11
Nederland	467	16 305 526	56 199	100

Het grote aandeel van de top-25 is in 2005 vooral zichtbaar op de beleidsterreinen 'Openbare orde en veiligheid', 'Verkeer, vervoer en waterstaat', 'Economische zaken' en 'Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening'.

2. Baten en lasten per beleidsterrein en grootteklasse gemeente, 2005

Openbare orde en veiligheid: hoge lasten bij G4

In 2005 besteden de gemeenten per inwoner 78 euro aan het beleidsterrein 'Openbare orde en veiligheid'; de baten bedragen 13 euro per inwoner. De gemeenten met meer dan 100 000 inwoners hebben op dit beleidsterrein veel hogere lasten en baten per inwoner dan de gemeenten met minder dan 20 000 inwoners.

Vooral aan de functie 'Brandweer en rampenbestrijding' geven de grote gemeenten relatief veel geld uit. Ook aan de overige taken van dit beleidsterrein zijn zij veel geld kwijt. Onder overige openbare orde en veiligheid vallen onder andere de kosten voor criminaliteitspreventie, dierenbescherming, reddingwezen, stadswachten en bureau Halt.

Het aandeel van de G4 (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) in deze taak is aanzienlijk. Samen zijn zij goed voor 42 procent van de lasten en 59 procent van de

baten. Ook het gemiddelde per inwoner bij de G4 is zeer hoog: 72 euro per inwoner voor de lasten en 30 voor de baten. Voor Nederland als totaal komen de lasten voor deze taak uit op maar 22 euro per inwoner en de baten op 7.

Tabel 3
Openbare orde en veiligheid per inwoner, 2005

	Brandweer en rampenbestrijding		Overige openbare orde en veiligheid	
	lasten	baten	lasten	baten
	<i>euro</i>			
Gemeentegroep				
Groot (100 000 en meer inwoners)	73	15	40	16
Middelgroot (20 000 tot 100 000 inwoners)	48	3	15	2
Klein (minder dan 20 000 inwoners)	47	3	11	2
Nederland	56	7	22	7
G4	88	19	72	30

Uitgaven voor verkeer, vervoer en waterstaat vooral bij grote gemeenten

Onder het beleidsterrein 'Verkeer, vervoer en waterstaat' valt een aantal taken die vooral bij de grote gemeenten voorkomen. Dit zorgt er voor dat de lasten en baten voor openbaar vervoer en zeehavens vrijwel volledig bij de gemeenten met meer dan 100 000 inwoners terechtkomen. Ook voor parkeren wordt door de grote gemeenten relatief veel uitgegeven. Zij hebben hier een aandeel van ruim 70 procent. In mindere mate gaat dit ook op voor de uitgaven voor verkeersmaatregelen te land en binnenhavens en waterwegen.

Daarentegen laten de lasten van wegen, straten en pleinen wél een min of meer evenwichtige spreiding zien. De grote, middelgrote en kleine gemeenten hebben hierin een aandeel van respectievelijk 42 procent, 42 procent en 16 procent.

Tabel 4
Aandeel taken Verkeer, vervoer en waterstaat per gemeentegroep, 2005

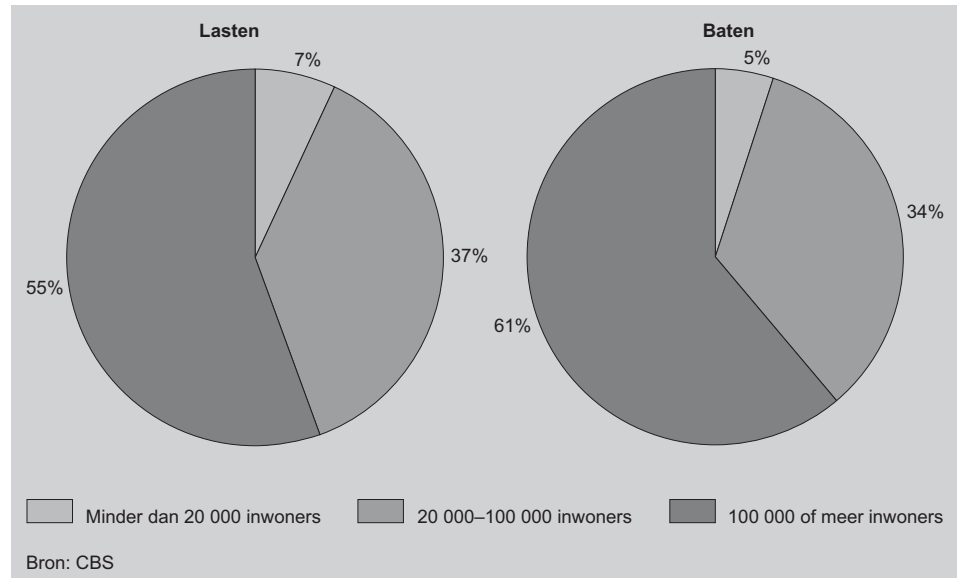
	Lasten				Baten			
	Neder-land	groot	middel-groot	klein	Neder-land	groot	middel-groot	klein
	<i>mln euro</i>	%			<i>mln euro</i>	%		
Wegen, straten en pleinen	2 564	42	42	16	517	70	24	6
Verkeersmaatregelen te land	475	56	34	10	145	84	14	2
Openbaar vervoer	944	97	3	0	926	98	2	0
Parkeren + Baten parkeerbelasting	420	70	28	2	549	72	26	2
Zeehavens	107	86	10	4	126	94	4	2
Binnenhavens en waterwegen	90	57	29	14	35	56	31	13

Werkelijke lasten bijstandsverlening lager dan geraamd

Het beleidsterrein 'Sociale voorzieningen en maatschappelijk werk' zorgt voor de hoogste absolute lasten. In 2005 bedragen deze voor gemeenten 12,3 miljard euro; dit is ruim éénvijfde van het totale budget. Bijstandsverlening en werkgelegenheid nemen samen het merendeel van de lasten voor hun rekening. Voor bijstandsverlening bedragen de lasten 5,6 miljard euro, voor werkgelegenheid 2,9 miljard.

Ook hier is de top-25 verantwoordelijk voor meer dan de helft van de lasten en baten. Met uitgaven van 6,8 miljard euro en inkomsten van 5,2 miljard euro bedraagt het aandeel respectievelijk 55 en 61 procent.

3. Baten en lasten Sociale Voorzieningen en Maatschappelijke Dienstverlening naar grootteklasse gemeente

De gerealiseerde lasten en baten voor de bijstandsverlening vallen lager uit dan de geraamde lasten en baten. Voor alle gemeentegroepen heeft dit tot gevolg dat er per saldo minder aan bijstandsverlening wordt uitgegeven dan eerst begroot. Voor de grote gemeenten levert dit een voordeel op van meer dan 100 miljoen euro.

Naast een voorzichtig gemeentelijk begrotingsbeleid en de conjunctuurgevoeligheid heeft dit mogelijk ook te maken met de in 2004 ingevoerde Wet Werk en Bijstand. Hierdoor hebben de gemeenten de mogelijkheid gekregen zelf een eigen beleid te ontwikkelen op het terrein van reïntegratie, sociale activering en bijstandsuitkeringen.

Tabel 5
Gemeentelijke bijstandsverlening per groep, 2005

	Lasten		Baten		Saldo		Mutatie saldo
	begroting	realisatie	begroting	realisatie	begroting	realisatie	
mln euro							
Groot (100 000 en meer inwoners)	3 467	3 128	3 092	2 864	−375	−264	112
Middelgroot (20 000 tot 100 000 inwoners)	2 200	2 125	1 853	1 791	−347	−335	12
Klein (minder dan 20 000 inwoners)	381	363	291	278	−90	−85	5
Nederland	6 048	5 616	5 236	4 933	−812	−683	129

OZB en bouwvergunningen grootste meeropbrengst

In 2005 hebben de gemeentelijke heffingen 210 miljoen euro meer opgebracht dan in de begroting was voorzien; dit is een stijging van bijna 3 procent. Het merendeel van deze toename kan worden toegerekend aan de onroerendezaakbelasting en bouwleges (respectievelijk 124 en 74 miljoen euro). De overige heffingen hebben slechts een geringe meer- of minderopbrengst.

De extra opbrengst van de OZB komt grotendeels terecht bij de grote gemeenten (76 miljoen euro). Ook de opbrengst per inwoner (274 euro) is voor deze gemeentegroep fors hoger dan het gemiddelde.

Voor de middelgrote gemeenten hebben meer gegenereerd uit de bouwvergunningen. Zij ontvangen 55 miljoen euro van de extra gelden. Bij maar liefst 75 procent van de middelgrote gemeenten is sprake van een meeropbrengst.

Tabel 6
Gemeentelijke heffingen 2005

	Begroting	Realisatie	Mutatie	Realisatie
	<i>mln euro</i>			<i>euro/inw.</i>
Secretarieleges	198	218	20	13
Parkeerbelasting	403	399	-4	24
Reinigingsheffingen	1 634	1 620	-14	99
Rioolrechten	923	920	-3	56
Bouwvergunningen	379	453	74	28
Onroerendezaakbelasting	3 489	3 613	124	222
Toeristenbelasting	112	110	-2	7
Hondenbelasting	50	51	1	3
Precariobelasting	75	83	8	5
Overige belastingen	33	39	6	2
Totaal	7 295	7 506	210	460

4. Opbrengst bouwvergunningen en OZB, verschil realisatie en begrotingen 2005, naar grooteklasse gemeente

